

RICHTLIJN

ZORG OM DE ZORGPLICHT

Besluit bodemkwaliteit

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	3
1.1	Algemeen	3
1.2	Besluit bodemkwaliteit	3
1.3	Zorgplicht	3
1.4	Probleemstelling	4
1.5	Gezamenlijke aanpak	5
Hoofdstuk 2	Doelstelling en randvoorwaarden	6
2.1	Doelstelling	6
2.2	Projectafbakening	6
2.3	Thema's	6
2.4	Randvoorwaarden	6
2.4.1	Juridisch kader	6
2.4.2	Bestuurlijk gedragen	7
2.4.3	Uniforme aanpak	7
2.4.4	Afstemming met externen	7
2.4.5	Draagvlak binnen eigen organisaties	7
Hoofdstuk 3	Uitwerking van de thema's	8
3.1	Algemene uitgangspunten	8
3.1.1	Verantwoordelijkheid bij de toepasser	8
3.1.2	Werkbaar en toepasbaar	8
3.1.3	Vooroverleg	9
3.2	Specifieke aanpak per thema	9
3.2.1	Herinrichten van diepe plassen	9
3.2.2	Lozing van retourwater uit baggerdepots	9
3.2.3	Baggerwerkzaamheden	11
3.2.4	Verspreiden over aangrenzende percelen	12
3.2.5	Verspreiden in een oppervlaktewaterlichaam	12
3.2.6	Toepassing in (natuurvriendelijke) oevers en kaden	13
3.2.7	Toepassen zoute bagger en zeezand	13
Hoofdstuk 4	Samenvatting	15
Hoofdstuk 5	Begrippen- en afkortingenlijst	17

Hoofdstuk 1   Inleiding

1.1   Algemeen

Voor u ligt de nota “Zorg om de zorgplicht”. In deze nota is aangegeven op welke wijze 8 noordelijke waterschappen op hoofdlijnen willen omgaan met de invulling van de zorgplicht voor het oppervlaktewaterlichaam op grond van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) ten aanzien van de toepassing van grond en baggerspecie.

Daarnaast is de invulling van de zorgplicht voor de uitvoering van baggerwerkzaamheden, welke op dit moment valt binnen de reikwijdte van de Waterwet en veelal aan de basis staat van de toepassing van baggerspecie, eveneens in deze nota nader uitgewerkt.

De nota beoogt een handvat te bieden (zowel intern als extern gericht) ten aanzien van de invulling van de zorgplicht bij de toepassing van grond en baggerspecie, in de dagelijkse praktijk. De deelnemende waterschappen zijn: Fryslân, Groot Salland, Hunze en Aa's, Noorderzijlvest, Reest en Wieden, Regge en Dinkel, Velt en Vecht en Zuiderzeeland.

Een tijdelijke en plaatselijke verslechtering van de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam wordt acceptabel geacht indien tenminste wordt voldaan aan de in deze nota genoemde maatregelen. Uitgangspunt is en blijft echter wel dat de toepasser altijd verantwoordelijk is voor de toepassing en de mogelijke gevolgen daarvan voor de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam. Dit betekent ook dat de toepasser alternatieve maatregelen mag treffen indien deze aantoonbaar tenminste hetzelfde effect sorteren.

Niet alle praktijksituaties worden in deze nota ondervangen. Daarom kan het begrip zorgplicht breder toepasbaar zijn dan in deze nota is omschreven.

1.2   Besluit bodemkwaliteit

Het doel van het Bbk is te komen tot een duurzamer gebruik en beheer van de (water)bodem. Dit betekent dat er regels zijn om de (water)bodemkwaliteit te beschermen, zodat er voor mens en milieu geen risico's ontstaan.

Het Bbk bevat regels voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie op of in de bodem en in een oppervlaktewaterlichaam. Het Bbk geeft aan aan welke kwaliteitseisen bouwstoffen, grond en baggerspecie moeten voldoen, hoe de kwaliteit moet worden bepaald en of een melding van een toepassing verplicht is.

Een belangrijke voorwaarde bij een toepassing van bouwstoffen, grond en baggerspecie is dat deze nuttig en functioneel moet zijn.

1.3   Zorgplicht

Op de mogelijke gevolgen van een toepassing op zowel de landbodem als in een oppervlaktewaterlichaam zijn de algemene zorgplichtbepalingen op grond van de Wet bodembescherming, de Wet milieubeheer, de Wet milieugevaarlijke stoffen en de Waterwet van toepassing. Zij zijn in hoofdzaak bedoeld als vangnet voor situaties waarin sprake is van kennelijk onzorgvuldig handelen waardoor schade ontstaat of kan ontstaan voor de mens en het ecosysteem, zonder dat een specifiek wettelijk voorschrift wordt overtreden. Daarnaast hebben deze zorgplichtbepalingen ook een deregulerende functie.

Artikel 7 van het Bbk heeft dezelfde klassieke vangnetfunctie maar ziet, anders dan de eerder genoemde bepalingen, specifiek op het oppervlaktewaterlichaam. In dit artikel is hiertoe het volgende bepaald:

“Degene die bouwstoffen, grond of baggerspecie toepast en die weet of redelijkerwijs had kunnen weten dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor een oppervlaktewaterlichaam ontstaan of kunnen ontstaan, die niet voldoende worden voorkomen of beperkt door naleving van de bij of krachtens dit besluit gestelde regels, voorkomt die gevolgen of beperkt deze zoveel mogelijk voor zover voorkomen niet mogelijk is en voor zover dit redelijkerwijs van hem kan worden gevergd.”

De zorgplichtbepaling houdt in dat het bevoegd gezag handhavend kan optreden indien (potentieel) nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam optreden als gevolg van een toepassing op grond van het besluit.

1.4 Probleemstelling

De toepassing van grond en baggerspecie op de bodem en in een oppervlaktewaterlichaam is in het Bbk uitputtend geregeld. Daarentegen is de zorgplichtbepaling in feite het enige instrument dat het Bbk kent om eventuele (nadelige) gevolgen van een toepassing voor de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater te voorkomen of te beperken. Dit betekent dat er geen “harde eisen” zijn en dat per situatie bekeken moet worden welke eisen de zorgplicht eventueel met zich mee brengt. De verantwoordelijkheid voor de toepassing en de eventuele gevolgen daarvan ligt bij de toepasser.

Hoewel dit laatste goed past binnen het huidige beleidskader (minder administratieve lasten, meer verantwoordelijkheid voor bedrijven) heeft een dergelijke benadering ook een aantal nadelen zoals:

- a. Het waterschap komt mogelijk pas in actie als er sprake is van (mogelijk onomkeerbare) nadelige gevolgen voor de waterkwaliteit (toezicht en handhaving). De waterschappen vinden het echter wenselijk om vooraf met de toepasser afspraken te maken over de wijze van toepassing (voorkomen is beter dan genezen).
Aangezien een voorgenomen toepassing uiterlijk 5 werkdagen voordat met de uitvoering een aanvang wordt gemaakt, bij het bevoegd gezag dient te worden gemeld, is er veelal vrijwel nauwelijks tijd om vooraf afspraken te maken, tenzij de toepasser hiertoe vroegtijdig zelf het initiatief neemt.
Indien er sprake is van een overtreding ligt de bewijslast hiervan bij het bevoegd gezag.
- b. Uit vragen en reacties van vooral opdrachtgevers en aannemers blijkt dat er behoefte is aan een wat meer concretere invulling van de zorgplicht. Vragen als “waar moet ik aan voldoen” en “welke maatregelen zijn voor het bevoegd gezag acceptabel” zijn regelmatig aan de orde.
- c. De toezichthouder van het waterschap heeft geen heldere criteria waaraan hij de eventuele nadelige effecten van een toepassing kan toetsen. Dit kan gemakkelijk leiden tot een willekeurige aanpak in vergelijkbare situaties.

1.5 Gezamenlijke aanpak

De hiervoor genoemde probleemstelling is in zowel NOV-verband (Noordelijk Overleg Vergunningverlening) als NOH-verband (Noordelijk Overleg Handhaving) algemeen onderkend en ambtelijk is besloten gezamenlijk te zoeken naar mogelijkheden om op een uniforme wijze met de invulling van de zorgplichtbepaling om te gaan.

In verband met de verdere uitwerking is een werkgroep geformeerd bestaande uit een vergunningverlener of toezichthouder van elk van de deelnemende waterschappen.

Bodem en water onlosmakelijk met elkaar verbonden

Hoofdstuk 2   Doelstelling en randvoorwaarden

2.1   Doelstelling

De 8 noordelijke waterschappen willen gezamenlijk uniforme richtlijnen opstellen met betrekking tot invulling van de zorgplicht als bedoeld in artikel 7 Bbk, op basis van de onderstaande uitgangspunten.

De invulling dient duidelijk te zijn voor zowel interne partijen (bijvoorbeeld: vergunningverleners, handhavers, projectleiders e.d.) als externe partijen (bijvoorbeeld: aannemers, uitvoerders e.d.).

2.2   Projectafbakening

Het project richt zich primair op de uitwerking van de zorgplichtbepaling uit het Bbk met de focus op de toepassing van grond en baggerspecie in of nabij een oppervlaktewaterlichaam binnen het beheergebied van de betrokken waterschappen.

2.3   Thema's

Bij de nadere uitwerking is gekozen voor de meest voorkomende thema's die een mogelijk effect hebben of kunnen hebben op de kwaliteit van een oppervlaktewaterlichaam en die vallen binnen de reikwijdte van het Bbk (met uitzondering van de uitvoering van baggerwerkzaamheden, welke activiteit op dit moment via de Waterwet wordt gereguleerd). Het betreft de thema's:

- a. herinrichten van diepe plassen,
- b. lozing van retourwater uit baggerdepots,
- c. uitvoering van baggerwerkzaamheden,
- d. verspreiden over aangrenzende percelen,
- e. verspreiden in een oppervlaktewaterlichaam,
- f. toepassing in (natuurvriendelijke) oevers en kaden,
- g. toepassen zoute bagger en zeezand.

2.4   Randvoorwaarden

Bij de specifieke uitwerking per thema (zie hoofdstuk 3) is binnen dit project rekening gehouden met de onderstaande randvoorwaarden:

2.4.1   Juridisch kader

De uitwerking van de zorgplichtbepaling mag niet leiden tot juridische risico's. Opgemerkt dient te worden dat de uitwerking uitsluitend heeft plaatsgevonden binnen de reikwijdte van het Bbk (met uitzondering van de uitvoering van baggerwerkzaamheden). Dit laat onverlet dat ook andere wet- en regelgeving van toepassing kan zijn bij uitvoering van werkzaamheden, zoals de Wet milieubeheer, Waterwet, Wabo, Wet ruimtelijke ordening, Wet bodembescherming, Natuurbeschermingswet, Activiteitenbesluit en Flora- en Faunawet.

Indien er sprake is van een overtreding van de zorgplicht Bbk dan ligt de bewijslast hiervan bij het bevoegd gezag.

2.4.2 Bestuurlijk gedragen

Het Bbk is opgesteld met het oog op deregulering en vereenvoudiging van de wetgeving. In dat kader is ook de zorgplicht voor de toepasser in het Bbk opgenomen. De overheid die moet toezien op de naleving van de zorgplicht in het Bbk is gehouden terughoudend te zijn ten aanzien van het opstellen van nieuwe regels.

Op grond van dit uitgangspunt is aan deze nota de status “interne richtlijn” gegeven. Dit betekent concreet dat we geen eisen en/of regels gaan “opleggen” maar een meer algemeen kader bieden waarmee we onze denkwijze ten aanzien van de invulling van de zorgplicht aangeven en dat we dit met zowel interne als externe partijen willen delen.

Deze nota is dan ook ter kennisneming aan de dagelijkse besturen van de deelnemende waterschappen aangeboden.

2.4.3 Uniforme aanpak

Conform de doelstelling is gekozen voor een uniforme aanpak zodat binnen de beheergebieden van de participerende waterschappen op dezelfde eenduidige en transparante wijze met de invulling van de zorgplicht Bbk voor oppervlaktewaterlichamen wordt omgegaan.

2.4.4 Afstemming met externen

Het concept van deze nota is voor advies toegezonden aan een selectie van betrokken partijen zoals ondermeer opdrachtgevers (provincies, gemeenten), aannemers, AgentschapNL en Unie van Waterschappen.

Naar aanleiding hiervan zijn een groot aantal reacties ontvangen die voor zover mogelijk in de definitieve versie van deze nota zijn opgenomen.

2.4.5 Draagvlak binnen eigen organisaties

Een concept nota is eveneens verspreid binnen de organisaties van de betrokken waterschappen. Met name projectleiders, (water)bodemdeskundigen, juristen, vergunningverleners en handhavers zijn verzocht hun inhoudelijk oordeel te geven over de nota. Ook hun reacties zijn zoveel mogelijk in de definitieve nota opgenomen.

Baggerspecie op de kant

Hoofdstuk 3   Uitwerking van de thema's

Bij de feitelijke uitwerking is een onderscheid gemaakt in een algemeen en specifiek deel. In het algemene deel wordt een aantal essentiële uitgangspunten benoemd die mede relevant zijn bij de uitwerking van de thema's. In het specifieke deel worden concrete aanbevelingen gedaan per thema.

3.1   Algemene uitgangspunten

3.1.1   Verantwoordelijkheid bij de toepasser

Conform het Bbk ligt de verantwoordelijkheid voor een toepassing, en de mogelijke gevolgen daarvan voor de waterkwaliteit, bij de toepasser. Aan dit uitgangspunt wordt bij de uitwerking van de thema's niet getornd.

De invulling van de zorgplichtbepaling is en blijft een verantwoordelijkheid die primair bij de toepasser ligt. Dit houdt ook in dat bij een juiste toepassing van deze nota er toch sprake kan zijn van schending van de zorgplicht. Meer in het bijzonder, wanneer de toepasser redelijkerwijs wist of behoorde te weten dat de 'voorgeschreven' maatregelen onvoldoende zijn om de nadelige gevolgen van zijn handelen of nalaten op de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam te voorkomen, kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn.

In deze nota wordt per thema aangegeven in welke gevallen verondersteld wordt dat minimaal aan de zorgplicht wordt voldaan ten aanzien van de bescherming van niet-aangewezen oppervlaktewaterlichamen. Indien de toepasser alternatieve maatregelen wil treffen die aantoonbaar tenminste hetzelfde effect sorteren, zijn deze ook acceptabel. Ten aanzien van de invulling van de zorgplicht met betrekking tot de bescherming van aangewezen oppervlaktewaterlichamen kan worden overwogen hierover nadere, minder vergaande, afspraken te maken met de toepasser.

Niet alle praktijksituaties worden overigens in deze nota ondervangen, daarom kan het begrip zorgplicht breder toepasbaar zijn dan in deze nota is omschreven

3.1.2   Werkbaar en toepasbaar

Bij het uitwerken van de thema's is zoveel mogelijk rekening gehouden met de huidige beleidskaders en toepassing van de Beste Beschikbare Technieken (BBT).

Daarnaast is er voor gekozen om niet "alles weer dicht te timmeren". Dit betekent, overigens in lijn met de uitgangspunten van het Bbk, dat geen aanvullende "harde eisen" worden gesteld.

Dit impliceert dat de voorgestelde maatregelen / eisen, welke met name ook vóór de invoering van het Bbk veelal gebruikelijk waren voor het uitvoeren van de in deze nota genoemde activiteiten, algemeen geaccepteerd zijn en daarmee goed werkbaar en toepasbaar.

De hiervoor genoemde uitgangspunten leiden tot werkbare en toepasbare maatregelen en eisen welke tegen aanvaardbare en gangbare kosten kunnen worden uitgevoerd.

3.1.3 Vooroverleg

De waterschappen hechten een groot belang aan een vroegtijdig vooroverleg met de toepasser en/of opdrachtgever. Tijdens dit overleg kunnen afspraken met betrekking tot de uitvoering van een voorgenomen activiteit worden gemaakt waarbij de scope overigens breder kan zijn dan uitsluitend het Bbk (denk bijvoorbeeld aan "Keuraspecten").

Goede afspraken vooraf leiden minder snel tot ongewenste situaties achteraf en zijn daarom essentieel ten aanzien van de bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam en voor een goede en vlotte uitvoering van de werkzaamheden.

Van de toepasser wordt verwacht dat hij/zij het initiatief neemt tot een vooroverleg.

3.2 Specifieke aanpak per thema

3.2.1 Herinrichten van diepe plassen

Naar aanleiding van maatschappelijke onrust en vragen bij decentrale overheden ten aanzien van initiatieven tot herinrichting van diepe plassen hebben de betrokken overheden besloten een "Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen" op te stellen.

Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten hebben inmiddels de Handreiking bestuurlijk vastgesteld en daarmee onderschreven dat zorgvuldige afweging en integrale voorbereiding en uitvoering noodzakelijk zijn volgens de in de Handreiking beschreven stappen.

Deze handreiking is door middel van een ministeriële circulaire (gepubliceerd in de Staatscourant op 24 december 2010) definitief vastgesteld

Op grond van de Handreiking dient een initiatief tot herinrichting door de initiatiefnemer allereerst te worden voorgelegd aan de gemeente en/of provincie. Deze dient te beoordelen of de gewenste inrichting past binnen het bestemmingsplan en eventueel overige plannen en verordeningen. Indien het initiatief past binnen het gebied en de onderliggende plannen dient het te worden toegelicht in een inrichtingsplan.

Het inrichtingsplan wordt vervolgens met eventuele omwonenden en overige belanghebbenden besproken en maakt tenslotte onderdeel uit van de melding op grond van het Bbk.

De Handreiking biedt voldoende ruimte om de zorgplicht ter bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam voldoende vorm te geven. De Handreiking is expliciet gebaseerd op de uitwerking van de zorgplicht en stelt dan ook extra eisen aan de toepassing met het oog op de bescherming van het oppervlaktewater- en grondwaterlichamen.

De noordelijke waterschappen hanteren daarom de definitieve "Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen" bij de invulling van de zorgplicht.

3.2.2 Lozing van retourwater uit baggerdepots

Voor de invulling van het zorgplichtbeginsel als bedoeld in het Bbk ten aanzien van de lozing van depotwater op een oppervlaktewaterlichaam wordt door de noordelijke waterschappen het CUWVO-rapport 'Lozingen uit tijdelijke baggerspeciedepots' van april 1998 gehanteerd. Dit rapport wordt genoemd als BBT-document water in tabel 2 van de 'Regeling aanwijzing BBT-documenten'.

Met behulp van de in dit CUWVO-rapport genoemde emissiebeperkende maatregelen kan het gehalte aan onopgeloste bestanddelen – en daarmee belangrijke verontreinigingen als organische microverontreinigingen, zware metalen en fosfaat - in het retourwater vanuit het depot fors worden teruggedrongen.

Emissiebeperkende maatregelen kunnen worden onderverdeeld in:

- bronmaatregelen (o.a. de wijze van baggeren en transport);
- proces-geïntegreerde maatregelen zoals depotbeheer; en
- end-of-pipe maatregelen zoals het vergroten van het bezinkingsvolume of door het verbeteren van de bezinking van onopgeloste bestanddelen.

De toepassing van BBT en de keuze van emissiebeperkende maatregelen is vooral afhankelijk van de kwaliteit van de baggerspecie. Met de inwerkingtreding van het Bbk hebben we echter te maken met een andere indeling in kwaliteit van de bagger dan genoemd in het CUWVO-rapport.

Tot de tijd dat het CUWVO-rapport geactualiseerd⁽¹⁾ wordt dient de keuze van de emissiebeperkende maatregelen afgestemd te zijn op de te bereiken concentraties als genoemd in tabel 1. Deze tabel geeft richtwaarden aan voor de maximale hoeveelheid aan onopgeloste bestanddelen in het retourwater. Indien voldaan wordt aan deze richtwaarden wordt verondersteld dat aan de zorgplicht wordt voldaan.

Het staat de toepasser overigens vrij om naast de verplichte toetsing conform Bbk de oude indeling conform de 4^e Nota waterhuishouding (NW4) te hanteren. Dit ter ondersteuning van de keuze van emissiebeperkende maatregelen en de richtwaarden voor wat betreft de maximale hoeveelheid aan onopgeloste bestanddelen in het retourwater als genoemd in het CUWVO-rapport.

Tabel 1 voorlopige lozingseisen voor lozingen vanuit depots op een oppervlaktewaterlichaam.

lozingspunt \ Kwaliteit specie	msPAF	AW-2000 en Klasse A	Klasse B
Lozing vindt plaats op <u>hetzelfde</u> oppervlaktewaterlichaam als waar gebaggerd wordt	200 mg/l	200 mg/l	100 mg/l
Lozing vindt plaats op een <u>ander</u> oppervlaktewaterlichaam als waar gebaggerd wordt.	n.v.t.	100 mg/l	50 mg/l

⁽¹⁾ Op 11 juni 2010 is naar aanleiding van dit project via de Helpdeskwater het verzoek doorgezet om het CUWVO-rapport 'Lozingen uit tijdelijke baggerspeciedepots' te actualiseren.

Het betreffende CUWVO-rapport is in te zien via de website van de HelpdeskWater (januari 2011: → www.helpdeskwater.nl/algemene-onderdelen/zoeken-site/@1650/ciw_4_1999-10/)

3.2.3 Baggerwerkzaamheden

De lozingen als gevolg van baggerwerkzaamheden vallen niet onder het Bbk maar worden geregeld in het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). Dit besluit wordt naar verwachting 1 juli 2011 van kracht. De zorgplicht is in het Blbi (ontwerpbesluit van 28 augustus 2009) omschreven als:

“Degene die loost en weet of redelijkerwijs had kunnen weten dat door het lozen nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan of kunnen ontstaan, die niet of onvoldoende worden voorkomen of beperkt door naleving van de bij of krachtens dit besluit gestelde voorschriften, voorkomt die gevolgen of beperkt die voor zover voorkomen niet mogelijk is en voor zover dit redelijkerwijs van hem kan worden gevergd”.

Naast de zorgplicht voor het oppervlaktewaterlichaam bij nuttig toepassen wordt in deze paragraaf ook de zorgplicht in het kader van lozen bij ontgravingen of baggerwerkzaamheden opgenomen. Vaak zijn meerdere of een combinatie van baggertechnieken geschikt voor een bepaald baggerwerk.

De keuze van baggertechnieken vereisen veelal maatwerk als gevolg van locatie specifieke eigenschappen als:

- De omvang van het baggerwerk;
- De locatie van het baggerwerk;
- De chemische kwaliteit van het te baggeren materiaal;
- De fysische samenstelling van het materiaal (zand/slib/klei; aanwezigheid grof vuil).

Nieuwbouwbagger en ‘regulier’ onderhoudsbagger

Bij de aanleg van nieuwe werken en het reguliere onderhoud van watergangen (op diepte houden) worden grote hoeveelheden waterbodembaggerd. Bij de uitvoering van deze baggerwerkzaamheden moet in het kader van de zorgplicht aandacht worden besteed aan het zoveel mogelijk voorkomen of beperken van de lozing. Meer concreet betekent dit dat ‘zorgvuldig’ gewerkt moet worden waarbij het voorkomen c.q. beperken van lozen gericht moet zijn op het realiseren van een minimum aan mors en vertroebeling.

Saneringsbagger

De keuze van de inzet van baggermaterieel dient bij baggerwerkzaamheden en / of ontgravingen van verontreinigde bagger en / of waterbodembaggerd in hoofdzaak gericht te zijn op het minimaliseren van de eventuele effecten van het baggeren op de waterkwaliteit.

Voorafgaande aan het baggeren van baggerspecie met een kwaliteit boven de interventiewaarden moet, op grond van het Blbi, aan het waterschap een werkplan worden overgelegd. Het waterschap heeft op grond van het Blbi specifiek de bevoegdheid om maatwerkvoorschriften op te stellen met betrekking tot de toe te passen maatregelen als bedoeld in dit werkplan. Vanwege het vaak noodzakelijke maatwerk is de werkgroep van mening dat in die situaties waarbij de kwaliteit van de baggerspecie de interventiewaarde overschrijdt, algemene uitgangspunten ten aanzien van invulling van de zorgplicht onvoldoende werkbaar zijn. Hiermee valt het dan ook buiten de scope van deze nota. In deze situaties is vroegtijdig overleg tussen toepasser en/of opdrachtgever en het waterschap van essentieel belang.

Voor meer informatie met betrekking tot de keuze van baggertechnieken en het minimaliseren van mors vertroebeling verwordt verwezen naar de site van de Helpdesk Water en de Richtlijn herstel en beheer (water)bodemkwaliteit:

[http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterbodems-\(ecb\)/baggeren/](http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterbodems-(ecb)/baggeren/)

<http://www.bodemrichtlijn.nl/>

3.2.4 Verspreiden over aangrenzende percelen

Onder dit verspreiden wordt verstaan de verspreiding van baggerspecie uit een watergang over de aan de watergang grenzende percelen. Een tijdelijke en plaatselijke verslechtering van de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam gedurende de uitvoering van de werkzaamheden wordt acceptabel geacht, indien tenminste wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- uitvoering baggerwerkzaamheden als bedoeld in paragraaf 3.2.3,
- de baggerspecie wordt door middel van “droog transport” toegepast (bijvoorbeeld zoals gebruikelijk is bij “het op de kant zetten”),
- toepassing van “nat transport” is enkel toegestaan indien geen lozing in het oppervlaktewaterlichaam plaatsvindt of indien het retourwater wordt behandeld zoals aangegeven in paragraaf 3.2.2.

3.2.5 Verspreiden in een oppervlaktewaterlichaam

Op grond van het Bbk wordt onder verspreiden verstaan “het op stroom zetten” van baggerspecie. In artikel 35, lid g van het Bbk is aangegeven dat verspreiding van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam is toegestaan met het oog op de duurzame vervulling van de ecologische en (hydro)morfologische functies van het sediment. Het sediment moet zijn riviergang weer kunnen vervolgen. Dit betekent dat het verspreiden van baggerspecie, onder het besluit, slechts toegestaan is in het dynamische deel van het watersysteem (stroomgeul). Dit komt vooral voor in de grotere rivieren, meren en in kustgebieden. In het beheergebied van de deelnemende waterschappen vallen genoemde wateren en gebieden buiten het bevoegd gezag van de waterschappen. Hierdoor is binnen het beheergebied van de waterschappen geen sprake van het op vornoemde wijze verspreiden van baggerspecie.

Wel worden regelmatig verzoeken ingediend tot het egaliseren van de waterbodem met name in havengebieden. Hierbij wordt baggerspecie, vaak om nautische redenen, direct verspreid binnen het gebied bijvoorbeeld in verdiepte vaargeulen.

Het egaliseren van een waterbodem is een handeling die gelijk staat aan het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater. Het egaliseren valt dus ook onder het Bbk. Er dienen dus kwaliteitsgegevens beschikbaar te zijn en vóór het egaliseren moet een melding plaatsvinden conform het Bbk.

De situaties waar en waaronder egaliseren van waterbodems plaatsvindt is dusdanig divers dat hiervoor geen uniform en werkbaar handvat ten aanzien van de invulling van de zorgplicht is te geven. Bovendien kan in specifieke gevallen ook sprake zijn van een toepassing (art. 35d) in plaats van verspreiden (art. 35g) waarbij dus sprake kan zijn van verschillende toetsingskaders.

Het is dan ook van essentieel belang dat de toepasser en de waterkwaliteitsbeheerder in een vroegtijdig stadium afspraken maken over de wijze van uitvoering en het toetsingskader van de egalisatiewerkzaamheden.

Het bovenstaande geldt voor toepassing van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam waarbij, in het generieke kader, de Maximale Waarden van het Bbk niet wordt overschreden. Bij overschrijding van de Maximale Waarden is het Bbk niet van toepassing maar is een vergunning op basis van de Waterwet vereist. Het verspreiden van baggerspecie boven de Maximale waarden valt daarmee buiten de scope van deze nota.

Uitvoering baggerwerkzaamheden

3.2.6 Toepassing in (natuurvriendelijke) oevers en kaden

De oppervlaktewaterkwaliteit (en ecologie) wordt vooral beïnvloed tijdens aanleg en onderhoudswerkzaamheden van de natuurvriendelijke oevers en kades. Beide activiteiten (aanleg en onderhoud) zijn van tijdelijke aard, waarbij enige mate van verstoring van het oppervlaktewaterlichaam (zowel chemisch als ecologisch) ontstaat c.q. veelal onvermijdelijk is. Een beïnvloeding van het oppervlaktewaterlichaam in chemische zin, na het beëindigen van de werkzaamheden, wordt niet geaccepteerd. De beïnvloeding in ecologische zin werkt ver door tot in de volgende seizoenen. Daar waar mogelijk wordt tijdens de werkzaamheden rekening gehouden met de beïnvloeding van de ecologie. Door bijvoorbeeld het tijdelijk verplaatsen van dieren en planten en het weer terugzetten na uitvoering van de werkzaamheden.

In de projectplannen / bestekken van de waterschappen kan worden volstaan met een summiere invulling van de zorgplicht door bij de aanleg van natuurlijke oevers en kaden op te nemen dat:

- materiaal zo weinig mogelijk leem of ander fijn en slecht bezinkbaar materiaal bevat;
- bij voorkeur droog materiaal wordt gebruikt;
- geen zichtbare vertroebeling van het water bij de te realiseren oever / kade op een afstand van 50 meter ontstaat. Met andere woorden: indien als gevolg van de activiteit op een afstand van 50 meter van deze activiteit geen zichtbare verontreiniging ontstaat, wordt in beginsel voldaan aan de zorgplicht als bedoeld in het Bbk.

3.2.7 Toepassen zoute bagger en zeezand

Binnen delen van de noordelijke beheergebieden van een aantal waterschappen vinden infrastructurele werken plaats waarbij zeezand wordt toegepast. Daarnaast wordt vooral in de kustgebieden baggerspecie uit zee toegepast voor bijvoorbeeld ophoging van industrieterreinen, dijkverhogingen en dergelijke. Deze grond en baggerspecie bevat van nature zeer hoge zoutgehalten. Ook kan grond en baggerspecie afkomstig zijn uit "brakke gebieden". Ook hier is sprake van een verhoogd zoutgehalte. Grond en baggerspecie worden in dit kader als zout aangemerkt indien de toepassing leidt tot significante nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewaterlichaam. Hiervan is in ieder geval sprake als het materiaal afkomstig is uit zee of brakke wateren (KRW-typing M30 en M31) of hiermee direct in verbinding staande gronden.

Er wordt tenminste aan de zorgplicht voldaan indien bij toepassing van zoute grond of baggerspecie de volgende maatregelen worden getroffen:

- aanbrengen van drainage en afvoer van het uittredende water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst;
- door middel van een geïsoleerd slotenstelsel afvoeren van het uittredende water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst;
- ontzilten van de grond en baggerspecie voordat het wordt toegepast;
- verpompen of doorspoelen van het oppervlaktewaterlichaam met zoet water.

Indien het waterschap wordt gevraagd om advies of indien zij zelf het bevoegd gezag is (toepassing in een oppervlaktewaterlichaam) wordt van de initiatiefnemer een plan van aanpak gevraagd. In dit plan van aanpak moeten de volgende vragen beantwoord worden:

- wat zijn de te verwachten effecten van het toepassen van zoute grond en baggerspecie op de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam,
- welke maatregelen worden genomen om de effecten te beperken of te voorkomen?

De effecten kunnen ondermeer worden aangetoond door bijvoorbeeld literatuuronderzoek, bodemonderzoek, uitloogproeven en onderzoek van grond en baggerspecie.

Hoofdstuk 4 Samenvatting

De conclusies en aanbevelingen uit deze nota kunnen als volgt schematisch worden weergegeven:

Algemene uitgangspunten / thema's	Conclusies en aanbevelingen												
<p>Algemene uitgangspunten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De nota beoogt een handvat te bieden voor de invulling van de zorgplicht t.a.v. oppervlaktewaterlichamen bij de toepassing van grond- en baggerspecie. - De toepasser is en blijft primair verantwoordelijk voor invulling van de zorgplicht. - Alternatieve maatregelen zijn acceptabel mits ze aantoonbaar hetzelfde effect sorteren. - vroegtijdig vooroverleg is van groot belang voor de bescherming van de oppervlaktewaterkwaliteit en voor een goede en vlotte uitvoering van de werkzaamheden. Van de toepasser wordt verwacht dat hij/zij het initiatief neemt tot een vooroverleg. - Indien er sprake is van een overtreding van de zorgplicht Bbk dan ligt de bewijslast hiervan bij het bevoegd gezag. - Niet alle praktijksituaties worden in deze nota ondervangen. - Deze nota laat onverlet dat ook andere wet- en regelgeving van toepassing kan zijn bij de uitvoering van werkzaamheden. - De status van deze nota is "een interne richtlijn". 												
<p>Herinrichten van diepe plassen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De "Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen" wordt gehanteerd bij het beoordelen van het invullen van de zorgplicht bij het herinrichten van diepe plassen. 												
<p>Lozing van retourwater uit depots</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De CUWVO-nota "Lozingen vanuit tijdelijke bagger-speciedepots (april 1998 en erratum 1999) wordt als uitgangspunt gehanteerd bij het invullen van de zorgplicht. - Via de Helpdesk Water is inmiddels een verzoek ingediend tot actualisatie van deze CUWVO-nota. - Voorlopige lozingseisen voor lozingen vanuit depots op een oppervlaktewaterlichaam: <table border="1" data-bbox="715 1283 1437 1608"> <thead> <tr> <th data-bbox="715 1283 1043 1350">Kwaliteit specie lozingspunt</th> <th data-bbox="1043 1283 1158 1350">msPAF</th> <th data-bbox="1158 1283 1286 1350">AW2000 Klasse A</th> <th data-bbox="1286 1283 1437 1350">Klasse B</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="715 1350 1043 1480">Lozing vindt plaats op hetzelfde oppervlaktewaterlichaam als waar gebaggerd wordt</td> <td data-bbox="1043 1350 1158 1480">200 mg/l</td> <td data-bbox="1158 1350 1286 1480">200 mg/l</td> <td data-bbox="1286 1350 1437 1480">100 mg/l</td> </tr> <tr> <td data-bbox="715 1480 1043 1608">Lozing vindt plaats op een ander oppervlaktewaterlichaam als waar gebaggerd wordt.</td> <td data-bbox="1043 1480 1158 1608">n.v.t.</td> <td data-bbox="1158 1480 1286 1608">100 mg/l</td> <td data-bbox="1286 1480 1437 1608">50 mg/l</td> </tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> - Het staat de toepasser overigens vrij om naast de verplichte toetsing conform Bbk de oude indeling conform de 4^e Nota waterhuishouding (NW4) te hanteren, ter ondersteuning van de keuze van emissiebeperkende maatregelen en de richtwaarden. 	Kwaliteit specie lozingspunt	msPAF	AW2000 Klasse A	Klasse B	Lozing vindt plaats op hetzelfde oppervlaktewaterlichaam als waar gebaggerd wordt	200 mg/l	200 mg/l	100 mg/l	Lozing vindt plaats op een ander oppervlaktewaterlichaam als waar gebaggerd wordt.	n.v.t.	100 mg/l	50 mg/l
Kwaliteit specie lozingspunt	msPAF	AW2000 Klasse A	Klasse B										
Lozing vindt plaats op hetzelfde oppervlaktewaterlichaam als waar gebaggerd wordt	200 mg/l	200 mg/l	100 mg/l										
Lozing vindt plaats op een ander oppervlaktewaterlichaam als waar gebaggerd wordt.	n.v.t.	100 mg/l	50 mg/l										
<p>Baggerwerkzaamheden (nieuwbouw- en onderhoudsbaggerwerk)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt naar verwachting per 1 juli 2011 gereguleerd in het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). - Baggeren middels baggertechnieken gericht op het realiseren van een minimum aan mors en vertroebeling. 												
<p>Baggerwerkzaamheden (saneringsbaggerwerk < interventiewaarde)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt naar verwachting per 1 juli 2011 gereguleerd in het Blbi. - Baggeren middels baggertechnieken gericht op het minimaliseren van de eventuele effecten op de waterkwaliteit. 												

<p>Baggerwerkzaamheden (saneringsbaggerwerk > interventiewaarde)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt naar verwachting per 1 juli 2011 gereguleerd in het Blbi. De belangrijkste voorwaarde is dat een werkplan moet worden opgesteld. - Vraagt vanwege locatiespecifieke omstandigheden maatwerk en valt daarmee buiten de scope van deze nota. - Vroegtijdig overleg tussen toepasser en waterschap is daarbij van groot belang
<p>Verspreiden over aangrenzende percelen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toe te passen baggertechnieken: zie bagger-werkzaamheden - Een tijdelijke en plaatselijke verslechtering van de oppervlaktewaterkwaliteit gedurende de uitvoering van de werkzaamheden wordt, bij toepassing van de juiste technieken, acceptabel geacht. - de baggerspecie wordt door middel van “droog transport” toegepast (bijvoorbeeld zoals gebruikelijk is bij “het op de kant zetten”) - toepassing van “nat transport” is enkel toegestaan indien geen lozing in het oppervlaktewaterlichaam plaatsvindt of indien het retourwater wordt behandeld zoals aangegeven bij “lozingen van retourwater uit depots”.
<p>Verspreiden in een oppervlaktewaterlichaam (geen overschrijding maximale waarden bbk)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - “Het op stroom zetten” van baggerspecie komt in de beheergebieden van de deelnemende waterschappen niet voor. - Egaliseren wordt ook aangemerkt als “verspreiden” op grond van art. 35g of, in specifieke gevallen, als een toepassing op grond van art.35d.Bbk. - Egalisering vindt plaats onder zeer diverse omstandigheden, waardoor een werkbare invulling van de zorgplicht niet haalbaar is.
<p>Verspreiden in een oppervlaktewaterlichaam (overschrijding maximale waarden Bbk)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zowel het “op stroom zetten” als egaliseren wordt gereguleerd op grond van de Waterwet. - Het verspreiden van baggerspecie met een kwaliteit boven de maximale waarden valt buiten de scope van deze nota.
<p>Toepassing in (natuur-vriendelijke) oevers en kaden</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toe te passen materiaal dient zo weinig mogelijk leem of ander fijn en slecht bezinkbaar materiaal te bevatten. - Bij voorkeur droog materiaal gebruiken. - Geen zichtbare vertroebeling van het water bij de te realiseren oever / kade op een afstand van 50 meter. - Rekening houden met de gedragscode Flora- en Faunawet voor waterschappen. - Waar mogelijk tijdelijk verplaatsen van dieren en planten.
<p>Toepassen zoute bagger en zeezand</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mogelijke maatregelen (invulling zorgplicht) om verslechtering van de waterkwaliteit te voorkomen zijn: <ul style="list-style-type: none"> * aanbrengen van drainage + afvoer naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst; * via een geïsoleerd slotenstelsel afvoeren van uittreidend water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst; * ontziltlen van grond en baggerspecie voordat het wordt toegepast; * verpompen of doorspoelen van het oppervlaktewaterlichaam met zoet water. - De initiatiefnemer dient een plan van aanpak op te stellen met de focus op de te treffen maatregelen en de effecten van de toepassing op de oppervlaktewaterkwaliteit.

Hoofdstuk 5   Begrippen- en afkortingenlijst

Aangewezen oppervlaktewaterlichaam

Oppervlaktewaterlichaam zoals bedoeld in het Activiteitenbesluit en die zijn aangewezen in bijlage 2 van Regeling van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 9 november 2007, nr. DJZ2007104180, houdende algemene regels voor inrichtingen (Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer).

Aangrenzend perceel

Aan de te baggeren watergang grenzende percelen.

Baggerspecie

Materiaal dat is vrijgekomen uit de bodem of de oever van een oppervlaktewaterlichaam en dat bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 mm en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature wordt aangetroffen, alsmede van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 mm

Baggerdepots

Alle vormen van opslag van grond- en bagger in enig depot in het kader van Bbk.

Bbk

Besluit bodemkwaliteit

Bibi

Besluit lozen buiten inrichtingen

Diepe plas

Een met water gevulde verdieping / put in de (water)bodem die ontstaan is als gevolg van zand- grond- of kleiwinning of dijkdoorbraak (zoals wielen en kolken).

Droog transport

Het transport van grond en baggerspecie naar de plaats waar deze wordt toegepast waarbij ten behoeve van dat transport geen water wordt gebruikt als transportmedium.

Grond

Vast materiaal dat bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 mm en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature worden aangetroffen, alsmede van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 mm niet zijnde baggerspecie

Handreiking

"Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen"

Interventiewaarden

Bij landelijke regeling vastgestelde generieke waarden die aangeven dat bij overschrijding sprake is van potentiële ernstige vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft, als bedoeld in artikel 36 van de Wet bodembescherming.

msPAF (meer stoffen Potentieel Aangetaste Fractie).

msPAF geeft een indicatie over het deel van de aanwezige organismen dat nadelige gevolgen kan ondervinden als gevolg van het aanwezige mengsel van verontreinigingen

Nat transport

Het transport van grond en baggerspecie naar de plaats waar deze wordt toegepast waarbij ten behoeve van dat transport- water wordt gebruikt als transportmedium.

Natuurvriendelijke oever

De natuurvriendelijke oever is een door de mens ingerichte oever waarbij ontwikkeling van natuur, landschap en ecologie expliciet wordt gestimuleerd.

Niet-aangewezen oppervlaktewaterlichaam

Oppervlaktewaterlichaam zoals bedoeld in het Activiteitenbesluit en die niet zijn aangewezen in bijlage 2 van Regeling van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 9 november 2007, nr. DJZ2007104180, houdende algemene regels voor inrichtingen (Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer).

Oppervlaktewaterlichaam

Samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomen water, met de daarin aanwezige stoffen, alsmede de bijbehorende bodem, oevers en, voor zover uitdrukkelijk aangewezen krachtens de Waterwet, drogere oevergebieden, alsmede de flora en fauna

Retourwater

Het geheel van alle waterstromen die een baggerdepot aan de bovenzijde verlaten (t.w. perswater, consolidatiewater en regenwater);

Toepassen van grond en baggerspecie

Het aanbrengen, verspreiden of tijdelijk opslaan van grond of baggerspecie als bedoeld in artikel 35, het houden van de aangebrachte of tijdelijk opgeslagen grond of baggerspecie in die toepassing, alsmede laten verrichten daarvan. Voor de toepassing van de bij of krachtens Bbk gestelde regels wordt onder het toepassen van grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam mede verstaan het toepassen van grond en baggerspecie op of in de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam.

Wabo

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

WRO

Wet ruimtelijke ordening

Zorgplicht Bbk

Verplichting voor degene die bouwstoffen, grond of baggerspecie toepast en die weet of redelijkerwijs had kunnen weten dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor een oppervlaktewaterlichaam ontstaan of kunnen ontstaan, die niet voldoende worden voorkomen of beperkt door naleving van de bij of krachtens dit besluit gestelde regels, om die gevolgen te voorkomen of deze zoveel mogelijk te beperken voor zover voorkomen niet mogelijk is en voor zover dit redelijkerwijs van hem kan worden gevergd."